

Slovenski dom

Štev. 198.

V Ljubljani, četrtek 31. avgusta 1939

Leto VI

Angleški odgovor je bil kmalu po polnoči izročen Hitlerju

Göring je dobil diktatorska pooblastila

Berlin, 31. avgusta. o. Angleški odgovor je prišel v Berlin sredi malo pred polnočjo. Angleški veleposlanik sir Neville Henderson je o tem takoj obvestil nemško zunanje ministrstvo in ga izročil zunanjemu ministru von Ribbentropu. Vsebinske odgovore še ni objavljena in tudi ni verjetno, da bi bila objavljena prej, preden o tem ne bi bila obveščena angleška vlada.

Sicer se pa položaj v Berlinu zelo hitro razvija v tej smeri, da nemški vladni krogi poudarjajo, da se mora Nemčija z vsemi sredstvi pripraviti na obrambo.

London, 31. avgusta. m. V dobro poučenih krogih izjavljajo, da Hitlerjev odgovor, ki ga je sredi prejšnjega dne angleška vlada, vsebuje v glavnem te točke:

1. Znova naj se potrdi prijateljstvo med Nemčijo in Anglijo.

2. Nemška vlada ponavlja svoje zahteve po priključitvi Gdanske in koridorja.

3. Nemška vlada je pripravljena sprejeti angleške ponudbe, da stavi svoje dobre usluge na razpolago Nemčiji in Poljski.

4. Izraža se upanje, da bo mogoče Poljski poslati v Berlin svoja opolnomočena, da bi se na podlagi enakopravnosti začela pogajanja z Nemčijo.

Isti krogi zatrjujejo, da ta odgovor ne vsebuje ničesar, kar bi se moglo smatrati kot ultimatum.

London, 31. avgusta. m. Angleška vlada je svoj odgovor na Hitlerjevo noto poslala v Berlin po običajni diplomatski poti. Odgovor je v Berlin prineslo posebno letalo, ki je odletelo iz Londona ob 7 zvečer.

V Londonu splošno prevladuje mnenje, da bo Hitler v najkrajšem času odgovoril na središnje note angleške vlade. Čeprav so diplomatska pogajanja za mirno rešitev nastalega spora v Evropi med Berlinom in Londonom v polnem teku, vendar še ni mogoče reči, kakšen bo končen izhod iz te krize. Zato v Londonu gledajo na položaj še vedno precej črno.

Angleška vlada je o vseh svojih notah, ki jih je poslala v Berlin, kakor tudi o odgovorih, ki jih je prejela od Hitlerja, stalno obveščala poljsko vlado.

London, 31. avgusta. AA. Reuter: Včerajšnji dan je minil med senzacionalnimi vestmi in veliko diplomatsko živahnostjo. Poročila so spreminjala razpoloženje od zmernega optimizma do črne pesimizma. Toda vsaka poročila so bila brez pravih podrobnosti o položaju. Predsednikom so v zunanjem uradu sestavljali odgovor Hitlerju do štirihi jutraj. Ta odgovor je proučila vlada na včerajšnji seji in nekatere stvari spremenila, nato pa ga je brzojavno poslala v Berlin. Kolikor je znano, pušča odgovor odprta vrata za nova pogajanja.

Göring - obrambni diktator

Berlin, 31. avgusta. o. Sredi so se pozno v noč zbirale velike množice ljudstva okoli kancelskega in zunanjega ministrstva. Izvedelo se je namreč, da bo nemška vlada vsak čas objavila posebno izjavo, ki bo zelo važna. Vesti o tej izjavi so se razširile že ob mraku in uradno so začeli zatrjevati, da bo izjava najprej objavljena ob 22 in nato ob 23. Toda ob 23 je bilo preključeno, da misli nemška vlada objaviti kakšno izjavo.

Pač pa je bila objavljena važna uredba, ki jo je sredi podpisal Hitler o ustanovitvi posebnega nemškega obrambnega sveta. Predsednik tega odbora je maršal Göring, njegov namestnik pa Hess. V odboru so poleg tega še vsi glavni voditelji vsega nemškega gospodarstva. Hitler pa lahko imenuje v odbor še več drugih oseb.

Najvažnejša določba v tem odboru je pač ta, da lahko ta odbor izdaja zakone, ki stopijo takoj v veljavo. Na ta način dobiva Göring diktatorsko oblast v zadevah vojske in narodne obrambe. Pač

pa Hitler lahko razveljavi odredbo tedaj, če je ugotovljeno, da ni več potrebna. Hitler tudi odloča o tem, kako dolgo bo obstojal ta narodni obrambni odbor.

Berlin, 31. avgusta. o. Veš nemški tisk objavlja danes zjutraj pod velikimi naslovi vest o ustanovitvi obrambnega sveta, ki mu načeljuje Göring. Listi poudarjajo, da hoče Hitler s tem dokazati, da mora biti Nemčija pripravljena na vse in da se ne sme umakniti niti za las.

Tajni nemški odposlanci so odpotovali iz Londona

London, 31. avgusta. o. Vse te dni so v London prihajali s posebnimi letali številni nemški odposlanci. Njih navzočnost v Londonu ni smela biti opažena. Zato so morale čete zaščititi letališče v Hestonu, kamor so prihajala nemška letala. Noben častnik in noben radovednež ni smel blizu, ko so odhajali potniki v mesto.

Sredi kmalu po 19 pa se je s hestonskega letališča dvignilo nemško letalo tipa »Junkers« in odneslo v Nemčijo zadnje nemške odposlance. Tudi pri odhodu niso mogli ugotoviti njihove identitete.

Angleški parlament se še ne bo sestel

London, 31. avg. o. Angleška vlada je sproti obveščala opozicijo o vsem, kar je v zvezi s pogajanjem z Nemčijo. Glavni voditelji opozicije so bili zato tudi poudarili, kakšen odgovor je angleška vlada sredi poslala v Berlin. Opozicija je zadovoljna z vlado in njeno politiko ter tudi odbrava odgovor, ki je bil poslan Hitlerju. Zato nihče ne zahteva, da bi se moral angleški parlament takoj sestati.

Forster je v Berlinu

Berlin, 31. avgusta. AA. Reuter: Izvedelo se je, da se mudi gdanski gauleiter Forster ta teden v Berlinu.

Rusi odstavljajo s programa protinemške filme

New York, 31. avgusta. AA. Stefani: Sovjetska vlada je odredila, da se odstavi s programa film »Profesor Mamlock«, ki so ga predvajali v ruskem paviljonu na mednarodni razstavi v New Yorku. Film ima tendenco proti narodnemu socializmu.

Bolgarija je vpoklicala dva letnika na orožne vaje

Solija, 31. avg. o. Notranji minister je izdal odlok, da so prepovedana vsa zborovanja v Bolgariji. Vojni minister pa je vpoklicel na orožne vaje dva letnika. Orožne vaje bodo trajale dvajset dni in bodo samo zato, da se nadomestita tista dva letnika, ki sta pravkar odšla iz vojašnice.

Poljska mobilizacija se v redu razvija

Varšava, 31. avgusta. m. Objava splošne mobilizacije poljske javnosti ni posebno vznemirila, ker je napetost že prej dosegla svoj vrhunec, ter so ljudje objavo splošne mobilizacije vzeli kot nujno posledico vsega. Po Varšavi in tudi po drugih poljskih mestih ljudstvo še vedno kopije jarkov vpoklicani vojaški obvezniki pa se v redu pripravljajo svojim vojaškim poveljstvom.

Poljsko časopisje je tudi včeraj objavilo več ostrih člankov proti Nemčiji. Med drugim poljski listi poudarjajo, da Poljska ne želi vojne, toda če bi bila izživana, se bo borila na poljski način, kakor to narekujejo poljska tradicija in kri njihovih prednikov. Včeraj so vojaške oblasti odkrile več tajnih skladišč orožja ter izsledile nekaj vohunskih organizacij. Vse osumljenice so zaprti ter bodo prišli takoj pred vojaško sodišče.

Vojvoda Windsorski prosi Italijanskega kralja, da naj posreduje

Cannes, 31. avg. o. Vojvoda Windsorski je sredi iz Cannes poslal brzojavko italijanskemu kralju in cesarju Viktorju Emanuelu. V brzojavki prosi, da naj posreduje za mir. Vojvoda opozarja na to, da se je med svetovno vojno boril na strani italijanskih vojakov. Zato misli, da lahko prosi, da naj vsi zastavijo svoj vpliv, da bi se preprečila nesreča nove svetovne vojne. Vojvoda zaključuje svojo brzojavko z opravičilo, da nadleguje kralja, vendar upa, da bo sedanji položaj opravičil njegovo postopanje.

Pariz v naglici izpraznjuje o

V dveh dneh bo Pariz brez otrok

Pariz, 31. avg. o. Včeraj so ves dan s posebnimi vlaki odvažali o Pariza na deželo, posebno proti jugozapadu pariške šolarje in mlajše mladotletnike. Včeraj je 27 posebnih vlakov odpeljalo že ogromno mladine, ki jo hočejo rešiti pred nevarnostjo.

Danes bodo nadaljevali z odvažanjem otrok in upajo, da bodo do jutri zvečer v glavnem izvozili iz mesta vse šoloobvezne otroke.

Vlaki odhajajo večinoma v smeri proti Bordeauxu in so pod Pireneji pripravljena posebna taborišča za pariške otroke. Prevoz nadzorujejo učitelji in ostalo šolsko osebje.

Odnosaji med Nemčijo in Rusijo od leta 1917 naprej

V aprilu 1917 je nemški generalni štab dovolil, da Ljening in njegovi tovariši v plombaranih vagonih potujejo skozi Nemčijo v Rusijo. Rusija tone v revolucijo, nemške armade se vse zapletajo v vojno na zapadni meji. V tem mesecu pa tudi USA napovedo vojno Nemčiji.

V novembru izbruhne druga ruska revolucija, ki konča s proglasitvijo Ljeningove diktature.

1918

V marcu 1918 sklene Rusija poseben mir z Nemčijo v Brest-Litovsku. Rusija se odpove zvezi z Anglijo in Francijo.

1922

V aprilu 1922 je Sovjetska Rusija podpisala z Nemčijo pogodbo v Rapallu. Svetovna gospodarska konferenca v Genovi se je morala zaradi tega raziti.

1923—1932

Nemška republika se tajno oborožuje in sovjetski in nemški generalni štab sta v stalnih stikih. Nemška republika zgradi v teh letih svoje posebne laboratorije v Sovjetski Rusiji. Rusija dovaža orožje novi nemški armadi.

1933—1935

Hitler pride na oblast in odnosaji med Nemčijo in Rusijo se poslabšajo. V Nemčiji narašča borba proti komunizmu, v Rusiji pa se širi gonja proti novi Nemčiji. Vendar pa ostanejo sovjetski višji častniki še v dobrih stikih z nemškimi.

Toda začne se moskovski procesi. Med temi procesi dokazuje v Moskvi številnim častnikom, da so v tesnih stikih z Nemčijo, in jih obsode na smrt.

1936—1937

Državljanska vojna v Španiji potegne Sovjetsko Rusijo za seboj in Sovjetska Rusija misli, da bo zaigrala veliko vlogo na zapadu. Medtem pa Nemčija poveže več držav v zvezo proti Kominterni, da bi se tako olajšal zaključek španske državljanske vojne, tako da bi bila Sovjetska Rusija izgnana iz zapadne Evrope.

1938

Španski nacionalisti zmagojejo in Sovjetska Rusija išče nova pota svoji zunanji politiki. Nemški tisk po več tednov ne objavi nobenega članka proti Rusiji. V septembru 1938 pa Hitler razvozlja sovjetsko vprašanje sebi v prid. Bivša CSR se zmeraj računa na rusko pomoč, in skuša potegniti Rusijo za seboj vse do zadnjih dni v septembru. Rusija pa pomoč odklanja in kriza se zaključuje s monakovskim sporazumom.

1939

V januarju je Franco zmagal v Španiji. V Berlinu pravijo, da je to odločilna zmaga proti Kominterni. Sovjetska Rusija se enkrat opozarja na nevarnost iz Nemčije, nato pa umolkne. V aprilu je prišel v Moskvo von Papen. Njegovo bivanje v Moskvi pa zanikata sovjetska in nemška vlada. V maju in juniju pa se nadaljujejo pogajanja med Anglijo, Francijo in Rusijo. Nemški tisk pa smeši ta pogajanja.

V juliju in avgustu se nadaljujejo vojaška pogajanja, ko pridejo angleški in francoski vojaški odličniki v Moskvo. Nemški tisk se norčuje iz počasnosti pogajanj. 19. avgusta pa Berlin in Moskva napovedata podpis nenapadne pogodbe. Dne 23. avgusta pride v Moskvo von Ribbentrop, da podpiše pogodbo. Von Ribbentrop je sprejel Stalin, ki je bil tudi navzoč pri podpisu.

Po zadnjih vesteh pa se bo vsa ta medsebojna borba zaključila še celo tako, da se bo nenapadna pogodba spremenila v vojaško zvezo med Nemčijo in Rusijo.

Ob poljski obali so položene mine

London, 31. avgusta. m. Poljske radijske postaje so včeraj sporočile v francoskem, angleškem, nemškem in poljskem jeziku vsem ljudem, ki se mude v bližini poljske obale v gdanskem zalivu, da se tri milje od poljske obale že začena nevaren pas. V tem pasu so položene mine. Zato poljske radijske postaje opozarjajo tuje ladje, naj zaprosijo v Gdini za posebnega spremljevalca, ki bodo vodili ladje po tem miniranem morju.

Optimizem v Južni Ameriki

Buenos Aires, 31. avgusta. AA. Stefani: Argentinski tisk pozdravlja dejstvo, da se vojna še ni razveljavila med Mussolinijevimi akcijami. Poročila o razgovorih med Landoonom in Berlinom so zbudila optimizem.

Tudi italijanski kralji posreduje za mir

Ugodno je odgovoril Roosevelt

Washington, 31. avgusta. o. Predsednik Zedinjenih držav Roosevelt je prejšnji teden poslal italijanskemu kralju in cesarju Viktorju Emanuelu posebno poslanico, v kateri ga prosi, da naj posreduje za uhranitev miru v Evropi. Roosevelt ni prejel odgovora vse do včeraj.

Včeraj pa so prijatelji predsednika Roosevelta izjavljali, da je italijanski kralj odgovoril na Rooseveltovo poslanico. Vsebine odgovora še ni bilo mogoče izvedeti, vendar pa izjavljajo, da je Roosevelt z veseljem poudaril, da je odgovor tak, da se bo še podčrtala vloga Italije, ki želi pomirjivo vplivati v zmerne smislu na razvoj dogodkov v Evropi.

Odgovor italijanskega vladarja je tak, da Roosevelt misli, da mu ni treba pošiljati novih poslanic na druge narode.

Washington, 31. avgusta. AA. Reuter: Brzojavka, ki jo je poslal italijanski kralj predsedniku Rooseveltu, se glasi:

Italijanski tisk meni, da napetost narašča

Pariški listi pišejo: Položaj se e v zadnjih urah poslabšal

Rim, 31. avg. o. Današnji rimski jutranjiki objavljajo na prvih straneh vesti, da se napetost ni prav nič zmanjšala, ampak da se je položaj poslabšal zaradi splošne poljske mobilizacije. Napetost je torej med Berlinom in Varšavo še večja, dočim se angleška in nemška diplomacija trudita, da bi dosegli in pripravili vse za mednarodno konferenco.

Listi pa so zadovoljni e tem, da se je posebno Italija pripravila za vsak primer e potrebnimi vojaškimi ukrepi. Listi nadaljujejo, da bi se mir lahko rešil samo na ta način, da se izvede končna revizija versajske mirovne pogodbe. Če se popravi krivice te pogodbe, tedaj bo rešena evropska civilizacija. Če bočemo rešiti mir, moramo dati pravico nemškemu narodu.

Znani rimski senzacijski list »Popolo di Rom« pravi, da sicer pogajanja še niso prekinje-

na in da se bodo nadaljevala kljub temu, da je Poljska proglasila splošno mobilizacijo.

Nihče se tudi ne sme razburjati zaradi tega, da so v Franciji oklicali v nekaterih okrajih obsedno stanje, vse se še lahko reši, in želeži je, da se najde mirna rešitev, ki je mogoča.

Pariz, 31. avg. o. Današnji pariški jutranjiki pišejo, da se položaj slabša in da je stanje zmeraj bolj napeto. V zadnjih dvanajstih urah ni bilo mogoče ugotoviti nobenega zboljšanja, položaj se nagiba celo na slabše.

Znani desničarski voditelj Kerilis objavlja v svojem listu »Epoque« v katerem pravi, da se Hitler ni odrekel svojemu načrtu, da je treba Poljsko poprej uničiti. Toda Hitlerju se ni posrečilo tisto kar je hotel v enem tednu po podpisu sovjetske pogodbe doseči, to je, da bi z živno vojno razorožil Anglijo in Francijo.

vzemala najbolj odklonilno stališče do sporazuma, ki sta ga pripravljala Dragiša Cvetković in dr. Maček.

Na naših srednjih šolah se uvede italijanščina

Belgrad, 31. avgusta. m. Prosvetni minister je izdal odlok, da se v učni načrt realnih gimnazij in realk sprejme tudi italijanščina. Italijanski jezik bodo poučevali na srednjih šolah na področju mesta Belgrada, poleg tega pa še na realnih gimnazijah v banovinskih središčih ter razen tega tudi na Sušaku, v Šibeniku in v Dubrovniku. Učenci tretjega gimnazijskega razreda bodo v svojih prijavah morali navesti, katerega jezika se žele učiti: angleškega, nemškega ali pa italijanskega.

Drobne

Belgrad, 31. avgusta. m. Sredi ob 23.45 se je odpeljal v Belgrad podpredsednik vlade dr. Vladko Maček. Z njim so odpotovali tudi trgovski minister dr. Ivo Andrej, kabinetni šef dr. Mačka Ilija Jukić ter ugledni zagrebški trgovec Zvonko Polić. Pred svojim odhodom v Belgrad je imel dr. Vladko Maček konferenco z banom hrvaške banovine Šubišićem in inž. Košutićem, ki sta ga oha pospremila na postajo.

Grčija se veseli sporazuma v Jugoslaviji

Atene, 31. avgusta. AA. Atenska agencija poroča: Grški listi pišejo o sporazumu v Jugoslaviji in pravijo, da se tega dogodka iskreno veseli vsi prijatelji in zavezniki Jugoslavije, predvsem grški narod, ki vidi v tem sporazumu utrditev narodne edinosti v Jugoslaviji. »Eleftron Vima« poudarja, da bo ta sporazum razvil in utrdil napredek in blagostanje prijateljske in zavezniške Jugoslavije.

Opozicija obravnava sporazum

Belgrad, 31. avgusta. m. Na stanovanju Miše Trifunovića se bo danes dopoldne nadaljevala in končala konferenca staroradikalov. Za to konferenco se javnost precej zanima, ker na njej razpravljajo o sporazumu Cvetković—Maček, in o stališču, ki ga bodo do tega sporazuma staroradikalizmi zavzeli. Po konferenci bodo prav tako, kakor so to storili pred njimi demokrati, izdali uradno poročilo, v katerem bodo pojasnili svoje stališče do nastalega položaja v državi. Danes se bo sestel tudi izvršni odbor Jugoslovanske narodne stranke (dr. Hodžera). Na tem sestanku bodo Hodžerovi prav tako razpravljali o stališču, ki naj bi ga zavzela ta politična skupina do sporazuma s Hrvači. Kakor je znano, je dozdaj Hodžerova stranka

Ljubljana v večerni luči

Ljubljana, 31. avgusta.

Našo »belo Ljubljano«, o kateri se bomo še dolgo prepirali, ali je moderno vlemesto ali pa le dolga vas, povprečen Ljubljančan tako malo pozna: kvečjemu stanovanke sosednjih hiš, imena ulic, po katerih ga vodi vsakdanja pot v službo, v šolo, v cerkev, v oštarijo... Za Miklošičevo in Dunajsko cesto seveda tudi vsak ve, — kje pa je Masarykova cesta, ne ve prenekateri Ljubljančan, da Ajdovščina niti ne omenimo.

Se manj kot mesto, poznamo Ljubljančani sami sebe, prav za prav drug drugega. Vsak se vrti le v ozkem krogu svojih znanec, ljudje iz sosednje ulice pa so zanj že tuji. Le Šiškarji delajo v tem oziru častno izjemo. Greš na primer z znanec Šiškarjem po ulici in vaju sreča tramvaj. Tvoj znanec in »tramvajar« si salutirata. »Kaj je tvoj prijatelj?« — »Ne, ampak Šiškar je!«

Ljubljancem — seveda Ljubljančankam tudi! — oskrbujejo najpotrebnejše znanje o naši prestolnici ponajveč le reporterji ljubljanskih dnevnikov, ki od časa do časa razgrnejo pred strmeče občinstvo kakšen bolj ali manj po svoje reproducirani prizor ali sliko življenja na tej ali oni ljubljanski avenijski, v enem ali drugem ljubljanskem kopalšču — in je ta slika Ljubljančanu vsaj toliko zanimiva in nova kot osamljeni učiteljci v kočevskih hribih, za katero je branje dnevnika edina zabava in edina vez s svetom.

So torej reportaže iz ljubljanskega življenja zelo zanimivo »živno«. Le to napako imajo vse, da slikajo in opisujejo, kaj Ljubljana in Ljubljančani počnejo ob belem dnevu. Čeprav je zares Ljubljana kaj solidno mesto, ki gre »s kurami spat«, je vendar tudi v večernih urah toliko zanimiva, da ni prav, da reporterji o njenem večernem življenju molčijo.

Pa je Ljubljana vendar zvečer tako lepa, ko gre sonce »za božjo gnado« tja nekam za Rožnik, ko se začnejo zapirati trgovine in delavnice, ko se valijo reke kolesarjev iz mesta na vse strani, ko se drugo za drugim razsvetljujejo okna po hišah in ko zažari v živobarvni luči ljubljanska promenada.

Ljubljanska promenada

Da naša promenada! Kako da se še ni našla umetniška roka, ki bi jo znala dostojno naslikati ali vsaj opisati, — ko je vendar naš »korzo« po mnenju izvedencev najidealnejše sprehajališče na svetu! Le v Ljubljani se osrčje mesta dobesedno stika s svobodno, še nepokvarjeno naravo. Od nebotičnika do Tivolskega gozda ima le nekaj korakov po z belim peskom posuti in z belimi stebri razdeljeni aleji, ki jo obrobajo gredice dehtedečega cvetja. Iz Selenburgove ulice z velikomestnimi izložbami in elegantnim lesenim tlakom, kjer se dušijo v omamnem vonju parfumov, v šumu in hrumu muzike orkestrorov in radioaparatorov in v vrvežu ljudi, imaš do samotnih gozdnih stezic, kjer je blede luna razsvetljuje temno pot in le brnenje žuželk in šumenje drevesnih vrhov moti spokojno tišino poletnega večera, le pet minut pešpoti.

In teh »pet minut pešpoti« je naša ljubljanska promenada. Vsak večer jo prehajajo tisoči. A vsi ne vse... Ljubljanska promenada ima več delov in vsak del ima svoje obiskovalce.

Na primer »odsek« od pošte do Daj-Dama. Tu je mesto, kjer se zbirajo ljubljanski salonski levi, oziroma oni, ki si vsaj domišljajo da so. Pred vhodom v Daj-Dam in tam na oglu, kjer občestna tabla prepoveduje parkiranje avtomobilov, »parkirajo« razni študentje in druga bodočnost naroda, vi se v sedanjosti še neče ali ne more pridružiti eliti, sedeči za mizami pred kavarno, zato pa kar stoje uri na mimohodnih svoj estetski in kritični čut, in se presoja javno, neposredno in takoj sporoča strankam v obliki duhovitih opazk, obenem pa si zbrane in izbrane družbe izmenjujejo najnovejši ljubljanske »vice« in novice. Kdor od njih čuti kak drobiž v žepu, od časa do časa zgine v notranjost Daj-Dama, drugi pa prižvižgavajo in dajejo z nogo takt poskočni muziki. Tu pa tam pogleda kateri na kazalec pošne ure in izgine z opravičilom, da mora nocoj še študirati, kar pomeni toliko, kot da se je približala ura, ko ima na tem in tem mestu »dogovorjeno«...

Starejši in »težji« primeri naše odlične družbe pa sedijo pred kavarno ali pa pred slaščičarno (po slovensko zdaj: confiserie patisserie!), srkajo limonado, ogledujejo svet in puste, da svet njih ogleduje...

Od Rja do Daj-Dama pa se sprehajajo vsi tisti (bolje: vse tiste), ki jim je v prijetno dolžnost, predstaviti javnosti svoje nove, po poslednji modi narejene obleke, čevlje, pričke, obučevalcev in oboževalcev pa seveda ne manjka, zavisti tudi ne in to je vendar zadosten uspeh.

Med Daj-Damom in Bleiweisovo cesto pa je prostor, kjer se zvečer producira novopečeni avto-in moto-dirkači s tem, da z oglašujočim ropotom križarijo po Aleksandrovi cesti gor in pa dol, med množico brezbrambnih sprehajalcev.

Nadaljnji kos promenade od Bleiweisove ceste do konca tivolske aleje je namenjen družinskem sprehodom in debatnim večerom naše inteli-

gence. Večinoma srečuješ tudi tu vsak večer ene in iste, ali vsaj slične obraze: Spodaj, ob Trubarjevem spomeniku, posedajo klopi mladi fantje, ki imajo več časa kot denarja in zato neudrudno in glasno rešajo ves svet. Onstran železniškega prehoda pa se borijo za vsako izpraznjeno klopico ob sprehajališču trudne družine. Saj so klopi zares enodružinske in tako prijetno je zvečer sedeti na njih, uživati vonjav večerni zrak ter opazovati ljudi. Tudi podnevi te klopiče ob lepem vremenu ne samevajo: zjutraj sede na njih ljubitelji narave in zgodnjih jutranjih sprehodov, dopoldne tuji, opoldanske ure prebijajo na njih uslužbenci raznih trgovin, ki se v opoldanskem počitku ne vedo kam dati, popoldne študentje, upokojenci, pestunje in mlade matere z otroškimi vozički — zvečer pa se jih polastijo cele družine, očka in mama in zorna deva poleg njih... Sedijo, govorijo in gledajo ljudi, ki po stezah hodijo, za roke se vodijo...

Po aleji pa hodijo z velikimi koraki ljudje iz poslovnega in uradniškega sveta. V spremstvu svojih dobrih prijateljev ali pa boljših polovic hite razgibat zastave ude in uživati s polnimi prsi sveži zrak. Glasne in žive debate slišiš, a začuda so si vse podobne: vse obravnavajo svetovne politične dogodke in zapletljive in izmed tisoč rešitev in prerokb, ki jih slišiš, je gotovo tudi prava vmes.

Se višje, pod tivolskim gradom, pa posedajo na klopih v ulici, okoli vodnega tolmuna, oni, ki se odmikajo stvarnosti in se raje ob šepetanju vodometu sprehajajo v svetu svojih misli in spominov, ki so včasih krasni, še večkrat pa otožni.

Iz mesta sem pa valovijo glasovi, ropot lokomotiv, zvonjenje tramvajev, signali avtomobilov, udarci stolpnih ur... Nešteto luči miglja, na Gradu, na nebotičniku, na hišah; in neonski napisi na palačah Aleksandrove ceste se vpajo v oči: Jugoslavija z orlom, Dunav in drugi, modri in rdeči, zeleni... Mesto je na tej strani.

Promenada je živa do devetih. Potem se po časi prazni. Večina mlajšega sveta gre v kino, starejši k svojim stalnim omizjem v kavarne in gostilne, ki jih imamo v Ljubljani na, nad in pod zemljo dovolj — marsikdo pa gre s promenade rad ali nerad domov, ali pa se vsede v Zvezdi na klopico ter od tam uživa godbo z vrta — edini revežem dostopni način prisostvovanja koncertu.

A kdor mlajših le zmore kaj dinarjev, gre ob devetih v kino. Saj se tam kaže življenje tako lepo: reveži se priklopijo do sreče in bogastva, zaljubljeni do svojih idealov, ljubezen zmaga nad sovraštvom, dobro nad zlim... Otaja se gledalec skorja okrog srca in marsikdo se zave na koncu, ko ga val ljudi spet vrže na cesto, da ima solze v očeh...

Za mnoge pa promenade ni

Na tisoče jih je, za katere ni kina, ni večernega sprehoda po peščenih stezicah. V zatohlih sobah po podstrešjih in kletih palač in dvoriščnih stavb legajo reveži zgodaj spat; pa ne da bi morda v kino ne hoteli, ali da bi bili za sprehod preleni. O, tudi njih srca so polna želja, tudi oni hrepenijo po razvedrilu! Toda za kino ni denarja, za promenado ni obleke. Še luč jim je predraga, da bi si upali svetiti pozno v noč. Zato legajo zgodaj, a vsak večer z večjo trpkostjo v duši in bolj pekočim razočaranjem v srcu, razočaranjem nad življenjem, ki njim ni ničesar dalo... Koliko neutešljivih želja, koliko neizpolnjenih upov skrivajo take sobice!

Pa še drugi ne hodijo zvečer na promenado, čeprav prečujejo cele noči: So to bolniki doma in v bolnišnicah, pa sestre in dežurni zdravniki, ki hodijo kot angeli iz sobe v sobo, poslušajo stokanje trpečih in se bore za vsako človeško življenje z angelom smrti... In koliko jih je še, za katere zvečer ni kina in promenade, temveč trdo delo: tu srečaš škroplilni voz, ki pomiva cesto, da bo jutri spet brez prahu; nekaj korakov dalje naletiš na stražnika, ki z umerjenimi koraki nadzira v svojem okolišču nočni mir; uslužbenci nočnih straž pregledujejo okna in vrata; morda srečaš damo s kričeče pobarvanimi ustnami, ki gre za svojimi posli; pred hotelom se posavlja gruča tujcev z »Good night!« od postaje se sliši sopihanje lokomotive in poslednji tramvaj pobirajo po mestu zapoznele predmeščane. Iz tiskarn pa že na kolesih in peš hitijo nočni prodajalci časnikov, tekmujejo, kdo bo obdirjal prej in več kavarn — kajti zanje velja, da melje le tisti, ki prvi pride; kdor pa je star in zapoznel, ne zasluži nič, le iz usmiljenja mu morda kdo odkupi kak izvod.

Luči po cestah ugašajo, samotni izvožček v stranski ulici potrepla svoje lačno kljuse, da se zbudi in ga odpelje domov: danes nista zaslužila nič, morda bo jutri kaj!... Po sveže oprani cesti pa vozi domov srečnejši konkurent: taksi. Elegančna limuzina drsi brezslušno, luči reflektorjev odsevajo na mokrem tlaku, le radio igra v avtu in šoferju ob strani sedi mlada in lepa žena...

Zagrebski šahovski turnir - končan

Mojster je postal 16 letni Belgrajčan Gligorič - jugoslovanski Keres!

Danes objavljamo še končni izid zagrebskega amaterskega šahovskega turnirja, ki se je včeraj končal. Če imamo pred oči izid predtekovanja v obeh skupinah, moramo reči, da se je končni turnir, na katerem je igralo osem najboljših igralcev, ki so se udeležili letošnjega amaterskega turnirja, končal na naše neprijetno presenečenje. Naši najboljši igralci Gabrovšek, Šorli in Šiška so v končnem turnirju nenadno skoro čisto odpovedali, kot da bi se bili te dolge tekme naveličali. Šorli se je med njimi še najbolje držal. Če v začetku tega končnega turnirja ne bi bil izgubil preveč točk, bi bila Gligorič in Rajkovič vsekakor bolj v strahu za svoje prvo in drugo mesto. Tako pa sta si priborila že tolikšen naskok, da sta lahko čisto mirno pričakovala konca tega turnirja.

V zadnjem kolu sta si Gligorič in Šubarič razdelila točko, kar je bilo za Šubariča dovolj, da je dohitel Šorlija, za Gligoriča pa premalo, da bi sam zasedel prvo mesto. Tudi Šiška in Gabrovšek sta se zedinila za remis, Šorli pa se je v zadnji

partiji z vso svojo silo spravil nad prvaka osijskega turnirja mladega Rabarja ter mu dokazal svojo jasno premoč. Rajkovič pa je s svojo zmago nad Jermanom dohitel prvega v tabeli Gligoriča in z njim delil prvo mesto. Ker pa je Gligorič dosegel s svojimi številnejšimi zmagami le boljši uspeh, je postal mojster, čeprav mu je ta turnir prinesel enako število točk kot Rajkovič.

XVI. nacionalni šahovski turnir se je torej končal s triumfom Belgrada in Novega Sada. Novi nacionalni mojster Gligorič, ki je star šele 16 let, je doma iz Belgrada. To je izredno nadarjen šahist in mu prerokujejo še velike uspehe. Pravijo, da utegne biti to naš Keres! Tudi naši slovenski igralci, ki so igrali na tem turnirju, so se o tem mladem belgrajškem šahistu zelo pohvalno izrazili.

Končni izid turnirja: Gligorič in Rajkovič 5,5, Šorli in Šubarič 4, Gabrovšek in Rabar 3, Šiška in Jerman pa vsak po 1,5 točke.

Ljubljana od včeraj do danes

Imenitno vreme se je napravilo. Včeraj je ves dan brez slednje motnje sijalo prijetno, ne preveč ostro sonce. Oblaki so se potuhnili nekam k obzorjem in kar tam tudi ostali. Zvečer se je prikazala luna, ki je svetila v tiho, pozno poletno noč. Tako lepe noči, kakor je bila snočnja, že dolgo ni bilo. Jutro se je prebudilo v svetlem solnčnem blišču, sveže je bilo in prijetno. Dan bo najbrž prav gorak, saj je že na vse zgodaj posijalo sonce z vso močjo. Prav malo je še ljudi, ki so ostali zunaj po letovskih, večina je že doma in se je tudi že vživela v vsakdanje razmere in v pustno vsakdanje delo. Njihovo življenje je spet poteka po starih kolesnicah. Veseli dnevi so ostali zadaj, zdaj jih bodo deležni le še kot spomina in kot vabe ob mislih na prihodnje leto. Čas teče naglo, vedno bliže smo jeseni. Vse pa se obnavlja: z vrstečimi se letnimi časi bo spet prišlo poletje in znova se bodo lahko iz mestnega hrupa in trščar, od vsakdanjih skrbi in pehanja zatekli v lepše kraje, kjer bodo preživeli spet tako lepe dneve, kakor so jih letos.

Naši delavci se vračajo

Zadnje dni, ko se je mednarodni položaj na svetu tako zaostрил, so se začeli iz tujine vračati k nam tudi naši delavci. Ponajveč se vračajo iz Francije. V tehle razburkanih časih je res najbolj varno v domovini, posebno če je taka, kakršna je naša, mirna, prijetna, urejena, pa kljub temu pripravljena na vse. Včeraj zvečer se je vrnila velika skupina naših delavcev, danes zjutraj pa je spet prišla nova. Delavci so se odpeljali na svoje domove, kjer bodo pogledali za zaslužkom in za kosom domačega kruha.

Z visoke smreke je padeł

Delavec pri cestnem odboru v Kočevju, Petrovšek Jože, je splezal na kakšnih 10 metrov visoko smreko, pa je doživel nesrečo. Kar na lepem se mu je odlomila veja, na kateri je stal, in že je padeł v globino. Pri padcu si je zlomil roko. Matija Rihtaršič, sin posestnika iz Sela nad Škofjo Loko je vstal in v slamoreznicu roko. Stroj mu je pomečkal prste na roki.

Glava je bolela Antonio Kušarjevo, ženo krojaškega pomočnika iz Ljubljane, pa je vzela praške. Da bi bolj gotovo zaleglo, jih je vzela malo več, toda postalo ji je slabo, tako da so jo morali reševalci odpeljati v bolnišnico. Praški so kočljiva reč in jih ne gre jesti kar tako kakor kruh. Marsikdaj je že kdo izkupil, ker je vzel večjo količino kakor je bilo za enkrat predpisano, — da bi bolj gotovo zaleglo. Kdor vzame prašek, se mora ravnati po navodilu.

Umrli nam je v 69. letu starosti predobri soprog, dragi oče, gospod

JAKOB DEBEVEC

posestnik

Pogreb dragega pokojnika bo v četrtek, dne 31. avgusta ob 18 s Tržaške ceste 93 (Glince) na pokopališče na Viču.

V Ljubljani, dne 30. avgusta 1939.

Franja roj. Novak, soproga: dr. Rado Debevec, sin; prof. Nada Debevec in dr. Zina Debevec, hčerki — in ostalo sorodstvo.

Skrivnost smrtne megle

Le s težavo je Devorny zadržal krik. Videl je Mutachorova ušesal! Tudi ta so bila zmrcvarjena, porezana od spodnjega konca navzgor. Starec je izgledal kot kaka daga. Ta hip je Devorny razumel, zakaj so Mutachorove doge imele dolge uhlje, foxterier pa dolg rep.

Profesor je spet spustil lase čez okrnine in si nalil novo skodelico kave.

»Da, tudi s silo so poskusili, da bi mi ukradli skrivnost,« je dejal tiho. »Toda tudi to je bilo zaman. Pol ure sem vzdrlž, nato sem se zgrudil. Moje telo ni ustvarjeno za take muke. To so lopovi menda končno tudi spoznali, kajti od takrat niso kaj takega več poskušali, — verjetno iz strahu, ker bi bil lahko izgubil življenje, ki jim je tako dragoceno.«

»Zelo važna skrivnost mora biti, kateri velja ta boj,« je dejal zamisljeno Devorny. »Ne morem si misliti, da bi se sicer tako zelo trudili, da bi jo razkrili.«

»Saj tudi je zelo važna,« je odvrnil hladno Mutachora, kakor bi hotel že z glasom opozoriti, da se ne želi o tem še naprej pogovarjati. Njegov pogled je običal na stenski uri. »Veste, kako kasno je že?«

Devornyja je sicer zanimalo vse drugo prej kakor čas, toda po svoji dolžnosti se je moral delati presenečenega.

»Kaj? Ze tri je ura? No, kako je minul čas?«

»Zdaj moram pa spat,« je dejal Mutachora in se dvignil. »Če hočete, lahko pri meni prenočite. Tam, zofa bo menda za vašo velikost dovolj dolga.«

Devorny je takoj prireditil. Profesor je prinesel nekaj odelj in blazin ter se poslovil. Prepustil je Devornyju, da si uredi

48 ležišče po lastnem okusu. Toda šele dve uri kasneje, ko je bilo že svetlo jutro, je prišel Devorny do spanja. Čas od treh do petih je dobro izbral. Ni ga bilo prostora v vsej hiši, v katerem ne bi preiskal slehernega koka, razen dveh — profesorjeve spalnice in sobe, v kateri je bil zaklenjen pes.

Čeprav so vlomilci še tako vneto iskali, vendar je njihovi pozornosti ušlo neko važno pisanje, ali pa so morda v resnici stikali le za profesorjevo tajno, ki ni bila nikjer drugje zapisana razen v njegovih možganih.

Pisanje, ki ga je Devorny našel, je bilo zdaj lepo spravljeno v njegovi denarnici.

XXIV.

Sonce je svetlo in toplo sijalo v sobo, ko je Devorny odprl oči. Najprej se je sploh moral domisliti, kje prav za prav je. Saj je bil vendar ostal pri profesorju? In zdaj? Tu je stala vendar Marion in ga očitaje gledala. Oh da, seveda, saj je vendar gospodinja pri Mutachori.

»Koliko... koliko je že ura?« je vprašal zmeden.

»Enajst,« je odvrnila Marion mirno in nato nekoliko zlobno pristavila: »V tovarni imajo zdaj že opoldanski odmor. Mislim, da ti sploh ni treba iti tja, grof. Ven te bodo vrgli tako in tako — tudi pismeno.«

Devorny ni bil popolnoma njenega mnenja. Najmanj pa je bil o tem prepričan, ko je pomislil, kaj bi storil Lammerley, če bi zvedel, kje je on, Devorny, prebil noč.

»Le kakšen si!« je nadaljevala Marion. »Kako le more človek tako strašno izgledati!...«

»Počakaj malo z ujedanjem, punčka! Midva vendar še nisva poročen,« jo je smeje opomnil detektiv.

»Daj, brž se obleci,« je zaklicala jezno, ker ji ni hotel šiniti v glavo noben primeren odgovor. »Zunaj že stoji pripravljena kava in profesor tudi že čaka.«

Pri zajtrku sta vladala spet sloga in mir. Celo Mutachora je bil danes boljše razpoložen in se je udeleževal razgovora obeh mladih ljudi. Pri slovesu se je detektiv sam sebi zazdel podel. Mutachora gotovo ne bi bil niti napol tako prijazen do njega, če bi bil slutil, kakšno pisanje je bilo v Devornyjevi denarnici.

Marion ga je spremljala do tovarne.

»Pravim ti, da nima nobenega smisla, da greš noter,« je ponovila, ko sta zavila okrog ogla in zagledala tovarniške dimnike.

Devorny se je zasmeljal.

»Bomo videli... Sedaj je ura ravno dvanajst, precej pozno je... Časa bo treba, da se bom znašel. Na svidenje, mala!«

Hitro ji je ponudil roko v slovo in pohitel naprej. Toda že po desetih korakih se je še enkrat obrnil. Marion je obstala sredi ceste in mu pomahala v pozdrav.

Nenadoma je zaslišal neko ropotanje in regljanje. Ki je bilo pomešano z glasnimi vzkliki strahu. Obrnil se je.

Za nekaj sekund mu je zastalo srce. Proti njemu je dirjal dvovprežni voz, konja sta se silovito vzpenjala, vajeti pa so se vlekle po tleh. V odprtem vozu je sedela neka ženska, krillila z rokami in divje kričala...

Toda Devornyja ni pretreslo kricanje, ampak nekaj drugega. Marion je izgubila glavo. Tekala je na levo in desno... Spotaknila se je. Obležala je na cesti. Oddaljen komaj še dvajset metrov pa je dirjal naravnost proti njej voz s splašenimi konji.

Od tu in tam

O številu Hrvatov, ki so ostali izven meja nove ustanovljene banovine Hrvatske, razpravljajo zagrebški časopisi in pravijo, da je ostalo največ Hrvatov v Vojvodini. Njihovo število znaša okrog 200.000. Samo v Subotici živi 60.000 Hrvatov, kar pa ne znaša niti polovice Hrvatov v Bački. Ker jih je precej tudi v Baranji in Banatu, znaša njihovo število skupno okrog 200.000.

Volitve v hrvaški sabor bodo po mnenju hrvaških političnih krogov čez mesec ali pa dva, vsekakor pa pred božičem. Volitve bodo tajne. Posvetovalni odbori, ki so jih predvčeršnjim zbrali na zasedanju hrvaškega narodnega zastopstva, bodo pomagali pri organizaciji banovine Hrvatske in pri pripravi za volitve. V te odbore niso bili izvoljeni samo pristajali HSK, temveč tudi zastopniki SDS, ki je bila s HSS vsa leta združena v tako imenovano Kmečko demokratsko koalicijo. Od SDS so bili izbrani v posvetovalne odbore: Vilder, Kosanović, dr. Krizman, Kečmanović in Eror. Sava Kečmanović je na primer član odbora za obrambo domovine Hrvatske.

Predsednik vlade Dragiša Cvetković se je včeraj iz Nisa vrnil v Beograd, kamor so se bili vrnili tudi vsi hrvaški ministri. Danes bo prva skupna seja vlade narodnega sporazuma, na kateri bodo prisotni vsi ministri. Dr. Maček se je pripeljal v Beograd danes jutraj.

Davidovičevi demokrati so v raznih izjavah po objavljenem sporočilu o seji njihovega glavnega odbora rekli, da demokrati nikjer ne bodo pobijali sporazuma, pač pa jih skrbi, če se bodo vse določbe res izpolnile in če se bodo pogajanja o nerešenih vprašanjih zares nadaljevala v duhu bratstva in tovarištva ter v popolnem zaupanju. Oni menijo, da je sporazum premalo obsežen, ker daje zaenkrat samo Hrvatom tiste pravice in demokratske svobode, kakor si jih žela tudi vse druge jugoslovanske zgodovinske pokrajine. Pritrjevalno stališče do sporazuma so zavzeli tudi socialisti dr. Topalovič. Ti in demokrati poudarjajo, da jih je najbolj razveselilo dejstvo, da je vlada razpustila skupščino in senat. S tem je odprta pot, da pridejo v parlament zares pravi zastopniki ljudstva. Pri tem pa žele, da bi se volitve izpeljale v pravem demokratskem duhu.

Ves občinski odbor v Splitu je podal ostavko in sporočil banski upravi, da ji stavlja na razpolago svoje mandate. Občinski svet je bil imenovan iz vrst pristajev dr. Milana Stojadinovića. Splitani se sedaj začudeno sprašujejo, kako so se naenkrat spreobrli tisti ljudje, ki so dosledno delali proti sporazumu s Hrvati. Odstopivši odborniki so namreč seštevili spomenico na bana, v kateri pravijo, da od vsega srca pozdravljajo sporazum. Istočasno pa jih hrvaško časopisje prijemla zaradi sklepa, da so zemljišče na Gospinem otoku pri Solinu prodali Sokolu za 25.000 din. Otok je za Hrvate posebna dragocenost, kajti tam so bili pokopani prvi hrvaški kralji. Hrvatje so zmerom nameravali ta otok preurediti v narodni park ter prepovedati graditi hiše. Brez ozira na to pa je ta prostor dostikrat več vreden, kakor pa ga je ocenil občinski odbor in ga prodal Sokolu.

Pravoslavno prebivalstvo iz okraja Dvora na Uni je poslalo v Beograd zastopstvo, ki je prosilo, da bi kraj priključili banovini Hrvatski. Prebivalstvo je staloletja živel v najboljši slogi s Hrvati in pravi, da govore za priključitev k novi banovini tudi njihov zemljepisni položaj, zlasti pa govori za to gospodarska povezanost kraja z ostalimi kraji, ki so bili izločeni iz vrške banovine in priključeni banovini Hrvatski. Posebno odlošnost pravoslavnega prebivalstva, ki ga je vodil poslanski kandidat z Mačkove liste Eror, pa je odšlo k Cvetkoviću in prosilo tudi njega za priključitev Dvora k banovini Hrvatski.

Angleški in francoski generalni konzul sta včeraj obiskala v Kupincu dr. Mačka in mu po naročilu svojih vlad čestitala k srečnemu zaključku pogajanj za srbsko-hrvaški sporazum. Kmalu za njima pa se je pripeljal italijanski generalni konzul in tudi on izrazil enake čestitke. Dr. Maček je ostal z njimi dalj časa v razgovoru.

Svoj kabinet je že začel organizirati banovine Hrvatske, dr. Ivan Subašić. Da bi svoje delo opravljal hitreje, si bo zbral kar pet tajnikov, in sicer zasebnega, političnega, gospodarskega, finančnega tajnika ter pravnega svetovalca. Za zasebnega tajnika je imenoval inž. Antona Rigovića. — Za pomočnika finančnega ministra pa je bil imenovan predsednik Zveze denarnih zavodov v Zagrebu dr. Filipančič, ki je kot strokovnjak za finančna vprašanja že sodeloval s hrvaške strani pri konferencah strokovnjakov za stilizacijo hrvaško-srbskega sporazuma.

V zvezi z izdajanjem novega kovanega denarja poroča Narodna banka, da so bili kovanci iz aluminijeve bronzne za 2 din skovani deloma s kalupi, izdelani v dunajski kovnici, večinoma pa s kalupi, izdelanimi v državni kovnici v Beogradu in da se zaradi tega javljajo neznatne razlike na licu novih dvodinarskih kovancev. Krona novih dvodinarskih kovancev, skovanih po kalupih dunajske kovnice, je za 1 mm manjša od krone istega novca, ki je bil izdelan po kalupih iz naše kovnice. Obe vrsti dvodinarskih kovancev pa sta popolnoma pravilni.

Na podlagi uredbe o spremembah in dopolnitvah uredbe o sladkorji repi ter zakona o državnih trošarinah se z dne 1. sept. znižuje državna trošarina na sladkor v znesku 50 par pri kg. — Prav tako je predpisano, da se mora od 1. sept. znižati tudi cena sladkorja v prodaji za ta znesek znižane drž. trošarine. V zvezi s tem se opozarja na potrošnike sladkorja, naj vsak primer prekrsne zgoraj omenjenih prijavijo pristojnim oblastem, da bi se uvelo postopanje proti brezvestnim trgovcem, ki bi prodajali sladkor po sedanjih ceni.

Stavka v rudniku Trepča v Južni Srbiji se bo po vsej verjetnosti v kratkem zaključila. Uprava rudnika je razglasila, da se ne bo držala svojega prejšnjega sklepa, da bo zaprla rudnik, ker so rudarji stopili v medni boj. Takrat so delavci odklonili vabilo naj pridejo na delo, ker angleška družba ni hotela ustreči rudarjem, da se povišajo mezd. Stiri deset dni so ostali rudarji brez služke, toda družba je izgubila še mnogo več, saj vemo, da zasluži vsako leto po 200 milijonov dinarjev čistega dobička. Družba je pokazala sedaj svojo pripravljenost, da bi prišli na delo, preden bi dobili novo kolektivno pogodbo. Obrnili so se na ministrstvo za socialno politiko za posredovanje. Ministrstvo je poslalo rudarskemu glavarstvu v Skoplju nalog, naj se zavzame za delavce in skuša pri angleški družbi doseči zanje nove ugodnosti. Kakor kažejo vsi znaki, bo morala angleška družba končno le odjenjati.

LJUBLJANSKI VELESEJEM LJUBLJANA V JESEN!

OD 2. DO 11. SEPTEMBRA

VELIKO NAGRADNO ŽREBANJE

BREZPLAČNO ZA OBISKOVALCE VELESEJMA IZ TUZEMSTVA

DARILA:

(Izveti so imetniki permanentnih legitimacij za Ljubljano)
Motorno kolo „Ardie“ (Praprotnik, Domžale), **motorno kolo DKW „RP LUXUS“** (Klemenčič, Ljubljana), **radio aparat „Körting“** (Birke, Ljubljana), **šivalni stroj „Pfaff“** (Vok, Ljubljana), **15 damskih in moških koles** (dobavile tvrdke: Banai, Batel, Rebolj, Splošna trgovska družba, Vok, vsi iz Ljubljane), **jedilni pribor** (Stupica, Ljubljana), **10 zapestnih ur** (Suttner, Ljubljana)

Odtirga kupon od vstopnice, napiši nam svoje ime in ga vrzi v zapečateno žaro, ki stoji ob glavnem vhodu. — Dan obiska poluben med 2. in 11. septembrom 1939

Komisijsko žrebanje bo 11. septembra ob 5. uri popoldne na velesejmu

Pogled iz Maribora čez mejo

Maribor, 31. avgusta.

Mariborčani smo v teh nemirnih časih podobni kmetu, ki gleda svojega sosedo, kateremu preti huda nesreča: poplava, požar ali podobno. Dasi sočustvuje z njim, vendar se ne more ubraniti prijetne zavesti: meni se pa le ne more nič zgoditi. Takšni občutki nas navdajajo te dni, ko gledamo v neposredni bližini naše sosedo; na vsakem koraku vidimo na drugi strani vzemirne priprave za usodne dogodke, povsod tam opažamo zaskrbljene obraze ljudi, pri katerih bi prej pričakovali odsev navdušenja. Posebno se je to videlo v Mariboru samem te dni, ko so mesto preplavili

vračajoči se nemški turisti

Prihajali so iz vseh letoviških predelov naše države, kjer so nameravali preživeti brezskrben dopust, pa jih je sredi najlepšega uživanja presenetil poziv nazaj v domovino. Vsi vlaki, zlasti brzci, ki so prihajali iz južnih krajev, posebno iz Dalmacije, so bili prenapolnjeni s temi turisti. V Mariboru jih je čakala nova neprijetnost. Redni promet v Nemčijo je ukinjen, le trije pari vlakov vozijo na lokalni progi med Mariborom in Gradcem. Za nemške turiste so potem formalni v Mariboru posebne vlake, da so jih lahko vse spravili nazaj čez mejo. Dolgo čakanje za potovanje v Nemčijo so turisti v Mariboru dobro izrabili. Iznebili so se tu zadnjih mark, za katere so nakupili vsega, kar se je dalo dobiti. Če bi bili imeli dovolj denarja ali pa če bi vsi mariborski trgovci sprejemali marke za plačilo, bi bile mariborske trgovine gotovo razprodane. Najbolj so jih zanimali

konzerve in salame

sploh živila, ki se dajo dalj časa hraniti. Z žalostnimi obrazi so hodili mimo izložb s tem izobiljem ter se zalagali z najnujnejšim, kar so pač zmogli. Zelo so kupovali tudi čevlje in razno blago, ker so že iz naših časopisov izvedeli, da je v njihovi domovini svobodna trgovina s tem ukinjena ter se sedaj vse dobi le na nakaznice. Težko obloženi so se potem spet zbirali pri posebnih vlakih. Nemški cariniki jih sploh niso pregledovali, vsak je lahko nesel s seboj, kar je hotel.

Športne vesti

Drugo kolo tekem v hrvaško-slovenski ligi. V nedeljo se nadaljuje prvenstvene tekme v hrvaško-slovenski ligi. Naše športno občinstvo se še ni prav živelo v dejstvo, da so se že začele prvenstvene tekme. Toda že v nedeljo bo za Ljubljano sprejela v goste eno najsimpatičnejših zagrebških moštvo — zagrebške akademike. Nedvomno bo prihodnja nedelja prava otvoritev jesenske nogometne sezone v Ljubljani in prav gotovo bo nedelja privabila veliko število gledalcev na igranje naše Ljubljane. Tekmo v Ljubljani bo sodil g. Bažant.

Ostale nogometne tekme v hrvaško-slovenski ligi v nedeljo so:

v Zagrebu: Concordija-Gradjanski; sodi G. Makorati;

v Splitu: Hajduk-Slavija (Varaždin); sodi G. Višnjčič;

v Osijeku: Slavija (O.); Bačka; sodi g. Rožič;

v Sarajevu: Saska-Split; sodi g. Berglez.

V nedeljo bi se morale v Franciji začeti prvenstvene nogometne tekme francoskih klubov. Ker pa je mnogo nogometnih igralcev v Franciji mobiliziranih, je francoska nogometna zveza začela prvenstvene sezone preložila na kasnejši termin.

Atletski dvoboj z Madžarsko. V soboto in nedeljo bo v Beogradu atletski dvoboj med reprezentanco Jugoslavije in drugo atletsko garnituro Madžarske. Čeprav pošljejo Madžari v Beograd samo svojo drugo postavbo, je njihova reprezentanca še vedno sijajna in so Madžari vsaj na papirju favoriti. Objavljamo imena madžarskih tekmovalcev, v oklepajih pa tudi njihove najboljše letošnje rezultate:

Tek na 110 m preko zaprek: Kikisek (15.9 sek.), Görgö; met kroglice: Csapo (14.40), Rakhely (14.22); tek na 200 m: Ratonyi (1.55 sek.), Harsanyi (1.54); skok s palico: Csatkay (380 cm), Kovacs (370 cm); tek na 200 m: Mindszenty, Szigetvany (22.1); met diska: dr. Jozsa (48.92), Reiszky (46.22 m); tek na 3000 m: Nemeth, Kelen (14.52.6); skok v daljavo: Zajki (711 cm), Vermes (708); tek na 100 m: Mindszenty (10.9), Szigetvany (10.9); skok v višino: Sanay (184 cm), drugi skakalci še ni določen; tek na 400 m: Polgar (50.4), Sandor (50.3); met kopja: Czany (63.30); Szathmari; tek na 1500 m; Igloi (3:54.4), Ratonyi (3:56.6); triskok: Kapros (13.98 m), Somlo (14.51); tek na 400 m preko zaprek: dr. Margo, Kiss (57 sek.); met kladiva: Kemeny (44.70 m), Bertalan; tek na 10.000 m: Kelen (31:10.6), Esztergomy (32:41).

Madžarski atleti so torej vsaj na papirju tako močni, da lahko mirno računajo na zmago. Našo atletsko reprezentanco, ki bo zastopala v Beogradu jugoslovansko atletiko, bodo objavili jutri.

Vpisovanje v glasbeno šolo »Sloga« bo od 1. septembra t. l. dalje vsak delovni dan od 9 do 12 in od 15 do 18 v šolski pisarni Pražakova ulica št. 19 (Ljubljanski dvor). Šola poučuje: solo-petje, gosli, klavir, violo, čelo, kontrabas, flauto, klarinet, oboe, trompeto, rog, pozovno, kitaro — po potrebi tudi druga glasbila — in teoretične predmete. Goji tudi komorno glasbo, orkestralno igro in mladinsko zbornjo petje.

I. mestni otroški vrtec se je s Tabora preselil v ljudsko šolo na Ledini in krajevni šolski odbor opozarja starše na to preselitev.

Kako je na drugi strani meje

Mariborčani, ki so imeli priložnost potovati za nekaj časa čez mejo, pripovedujejo zanimive reči o vojaških pripravah. Z vlakom je težko potovati, ker pelje vlak iz Maribora samo do Gradača se nekam redno. Če skušaš potovati naprej, si odvisen le od dobre sreče. Neki Mariborčan je potoval dva dni z vlakom, — nameraval je v Svico, pa je prišel le od Brucka. Tam ga je minilo veselje, obrnil se je nazaj ter se vrnil z brzovlakom v Maribor. Potoval je kar brez vozovnice, nihče ga ni niti vprašal za karto do Maribora in tudi s časom je imel srečo. Progo, za katero je rabil poprej dva dni, je prvega vlaka to pot v šestih urah. Opazil je na progi vse same vojaške transporte. Vsi mostovi so zastraženi, vsi predori, na kolodvorih so že vojaška poveljstva. Pod vojaško upravo so že vojaška poveljstva, v katerih so zavzele mnoga mesta namesto moških žensk. Tudi v Gradcu je videl na tramvajih ženske, ki so v družbi moških konduktierjev prakticirale, da bi v slučaju njihovega vpoklica zavzele svoja mesta. Kljub drakonskim uredbam za pobijanje dragine in kljub nakaznicam, s katerimi se do vsake podrobnosti ureja nakup skoraj vseh predmetov, se vidi v trgovinah ogromne množice ljudi, ki bi radi vse kupili. Ljudje bi se radi enostavno iznebili denarja ter se zolizili z blagom, kar pa seveda ne gre. Trgovci smejo prodati le toliko, kolikor dovoljuje nakaznica za vsakega posameznika, kar pa je bore malo. Zaradi tega se vidi, da se ljudje zalagajo s predmeti, ki jih sploh ne rabijo, ki pa se še dobijo brez nakaznic. Vsekaj si misli, da mu lahko taka stvar prinese še bolj prav pride, kakor pa denar. Če ne bi bilo tako strogih odredb in kazni, bi vso deželo zalela bregljava nakupovalna panika, cene bi se strahovito dvignile.

V Gradcu in na področju bivše Avstrije živi vse polno ljudi, ki imajo svoje in znanje v Mariboru in v Sloveniji. Mnogi od teh dobivajo sedaj iz Nemčije vprašanja, če bi bili pripravljeni sprejeti njihove družine za daljšo dobo na počitnice. V Maribor je že prispelo nekaj družin, katerih družinski poglavarji so bili v Nemčiji poklicani k vojakom, ter so se nastanile tudi pri sorodnikih. Ljudje pač vedo, da bo pri nas mir in da ne bodo trpeli pomanjkanja!

Slovenski dan na Kočevskem

Znan je težak narodni boj Slovencev na Kočevskem. Videti pa je, da je lanski Slovenski dan v Kočevju vili novega poguma, ker letos prirejajo »Slovenska Strazac na Kočevskem« in »Prosvetno društvo v Mozlju« v nedeljo 3. septembra »Drugi slovenski dan na Kočevskem« s otvoritvijo in blagoslovitvijo prvega slovenskega in prosvetnega doma na Kočevskem. Pogum in požrtvovalnost slovenskega naroda, ki so lani ustanovili Prosvetno društvo, letos pa že vabijo na blagoslovitev doma. Občudovanja vredna je njihova žilavost in požrtvovalnost, da narodno in gospodarsko v tako težkih razmerah zmagajo tako težavno delo. Kompletne slovenske župnije se pomisljajo leto za leto, preden selotijo zidanja Doma. Slovenski Mozeljčani pa so se v enem letu oklenili ideje lastnega prosvetnega ognjišča in jo tudi ostvarili. Slovenci! Radujmo se njihovega narodnega napredka, pomagajmo jim s podporo in udeležbo na Slovenskem dnevu v Mozlju, ki ima letos zelo pester program: Na predvečer zakurijo slovenski fantje v Mozlju in okolici kresove. V nedeljo ob pol 9 se zberejo udeleženci pri kapelici pod Mozljem, ob 9 je slavnostni sprevod k novemu domu, kjer vseučiliški profesor dr. Lukman opravi blagoslov Doma in sv. mašo z govorom. Nato se prične slovensko narodno zborovanje s pozdravi odposlancev s Kočevskega in drugod in govora glavnih govornikov, urednika g. Terseglava in g. Skulja. Ob 2 je telovadni nastop članov in mladev FO in članic DK. Nato pomembno »Ziljeko štehanje«. Ljudska veselica z ribolovom zaključuje celodnevno slavo, ki se vrši v vsakem vremenu. Pridite organizacije v krojih, narodnih nošah, društvu za zastavo. Mozelj je lepa izletna točka ob cesti proti vinorodnem Maverlu in Črnomlju 9 km od Kočevja.

Dohod z vlakom ob 8 v Kočevje, kjer je za prevoz v Mozelj preskrbljeno.

Slovenci od blizu in daleč pridite ta dan v Mozelj na Kočevsko, da pokaže slovenstvo svojo ljubezen do trpečega narodno ogroženega brata.

Mariborčani in okoličani na kmečki tabor v Sv. Lenartu v Slov. goricah

Prihodno nedeljo, 3. septembra t. l. se vrši pri Sv. Lenartu v Slov. goricah za severni del Slovenskega Stajerja narodni kmečki tabor. Na ta tabor bodo na prošnjo pripravljalnega odbora vozili iz Maribora izpred glavnega kolodvora v nedeljo jutraj ob pol 8 mestni avtobusi, ki bodo takoj po končanem taboru, t. j. med 12. in 13. uro vozili udeležence zopet nazaj v Maribor. Cena vožnji za osebo tja in nazaj je 16 din. Opozarjamo pa udeležence, da morajo biti pred pol 8 uro pred glavnim kolodvorom in da takoj zavzamejo prostore v avtobusu, da se bo moglo preskrbeti za vse udeležence dovolj prostora. Zaradi tega se morajo udeleženci iz drugih krajev pripeljati z jutranjimi vlaki. Na taboru govorijo ministri Snoj, bivši narodni poslanec Brodar, Spindler in Zebot, zupan Poljanec in zastopnik MKZ g. Puš iz Ljubljane. Začetek slavnosti pri Sv. Lenartu je ob pol 9 s sprevodom skozi trg. Nato bo sv. maša na prostem. Cerkevni govor ima dekan g. Gomilek. Po sv. maši blagoslovitev prapora MKZ (botra bivši nar. poslanec Zebot in ga. Spindlerjeva).

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometer- sko stanje	Tempe- ratura v °C	Relativna vlažnost v %	Ublažnost v h	Veter (sm., jakost)	Pada- vine m/m	vrsta
Ljubljana	764.5	26.4	13.0	85	0	S ₁	—
Maribor	764.3	26.4	11.0	90	0	0	—
Zagreb	762.4	27.0	12.0	80	3	0	—
Belgrad	761.1	26.0	13.0	60	0	E ₂	—
Sarajevo	763.3	25.0	10.0	60	4	0	—
Vis	761.1	25.0	17.0	60	0	0	—
Split	761.4	30.0	19.0	70	0	NE ₁	—
Kumbar	759.8	28.0	19.0	60	3	0	—
Rab	761.3	27.0	17.0	70	0	0	—
Dubrovnik	759.7	30.0	18.0	50	0	NE ₂	—

Vremenska napoved: Večinoma jasno, stanovitno in soparno vreme. Nagnjenje h krajevnim nevihtam.

Koledar

Danes, četrtek, 31. avgusta: Rajmund.
 Petek, 1. septembra: Marija.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marjtin trg 5; mr. Kuralt, Gosposvetska c. 10; mr. Bohinec, Rimska c. 31.

Pogreb pokojne gospe Justine Jurčeve, žene železniškega sprevodnika iz Ljubljane, bo jutri popoldne ob 4 izpred mrtvašnice v splošni bolnišnici.

Razpis zdravniškega mesta Selnica ob Dravi. Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani razpisuje zdravniško mesto v Selnici ob Dravi v svojstvu pogodbenega zdravnika. Rok za vlaganje prošnje je do 22. septembra.

Pregled motornih vozil v Ljubljani, na Bregu št. 20, je 1. septembra od 11.

Zabavni park na Ljubljanskem velesejmu. Nočnega življenja v Ljubljani prav za prav ni, razen dvakrat na leto, ko imamo velesejem. Ob letošnjem jesenskem velesejmu bo na tem zabavišču še posebno prijetno. Ko se zvečer razstavi prostori zapro, bo oživilo zabavišče in zažarelo v tisočih lučkah. Vsekar bo mogoč pokazati svojo spretnost v streljanju, v balansiranju na toboganu ali pa v sofitiranju avtomobilov. Vrtljaki, metanje žog na cilindre, ameriške kegljišče, lov na race, vse to bo nudilo dovolj zabave in nedolžnega veselja. Višek pa bodo varitvene predstave. Spored je skrbno sestavljen in tako sijajnih točk v Ljubljani še nismo videli. Občinstvo bo občudovalo neprekosljivo dresuro tulnja, ki žonglira, igra na glasbene instrumente, pleše na vrvi kot pravi akrobat in kaže še mnogo drugih spretnosti. Japonski žonglerji, muzikalni klovn, mojstri moderne paradije in neprekosljivi akrobati se bodo vrstili in ustvarjali dobro razpoloženje, da bomo za nekaj časa pozabili na vse skrbi in težave. Ljubka zamorka in postaven zamorec bosta izvajala ples in igrala na havajsko gitaro. Predstave bodo popoldne ob 4 in zvečer ob pol 9 v dvorani paviljonu »Kt. Vstopnina bo zmerza, za popoldanske predstave pa še znižana.

Slovenska sreča bodo govorila na velikem bojniškem taboru, ki bo na Brezjah dne 3. septembra t. l. v ljubezni do njih, ki so izkpravili na bojnih poljanah pred 25 leti. Tudi vaša dolžnost je, ako ljubite slovenski narod, da pridete! Ne oklevajte, kajti brez vas ne moremo dovršiti naše velike kulturne in socialne naloge! Tedaj na evidenje!

Šolska kuhinja Nj. Vel. kraljice pri Državni šolski polikliniki v Ljubljani obvešča dijaštvo, da mora do 6. septembra 1939 dvigniti rešene prošnje za prehrano v šolski kuhinji Nj. Vel. kraljice Marije na Državni šolski polikliniki, Askerčeva cesta. Do 12. septembra 1939 morajo dijakinja (inje) vrniti od staršev podpisana rešenja istotam. Dijaki, ki se ne bi držali odrejenih terminov, izgube pravico do prehrane.

Na strokovni nadaljevalni šoli za mehanško tehnične obrti na Ledini se prične redni pouk v petek 1. septembra t. l. Na to opozarjamo vse vajence, ki se do sedaj še niso vpisali na navedeni šoli in ki morebiti čakajo na naknadno vpisovanje, ki bo v nedeljo 3. septembra t. l.

Promenadni koncert. Turistični odbor za mesto Ljubljana priredi danes zvečer od 19 do 20 promenadni koncert v »Zvezdic. Koncert bo izvajala godba Narodnega železničarskega glasbenega društva »Sloga« pod vodstvom kapelnika gospoda Herberta Svetla. Koncert bo samo ob lepem vremenu.

Narodno gledališče v Ljubljani bo uprizorilo za časa jesenske velesejske razstave v Ljubljani serijo opernih in dramskih predstav. Prva predstava bo v operi v soboto zvečer, v drami pa v nedeljo zvečer. Uprizorila se bodo nekatera učinkovita in uspešna dela lanske sezone. Repertoar še objavimo.

Planinski tabor na Uršlju gori

Maribor, 3. septembra.

V nedeljo 3. septembra t. l. prireja Celokupno Slov. plan. društvo (osrednji odbor iz Ljubljane in vse podružnice) velik veseljski tabor, planinski tabor na Uršlju gori. Na predvečer v soboto 2. sept. t. l. zagore kresovi na Plešivcu, Kremžerjevem vrhu in Veliki kopi, v nedeljo dne septembra služba božja v cerkvi sv. Uršule ob 9, za tem ob 10 elavnostno zborovanje planincev pred planinskim domom, popoldne planinska zabava. Ker bodo na ta dan zbrani planinci iz vse Slovenije, ne bomo zaostali mi Mariborčani, ki nam je ta gora blizu in pri srcu.

Mariborski planinci se zberemo v soboto 2. septembra na gl. kolodvoru in se odpeljemo s koroškim vlakom ob 18.30 do Guštana, odtod v 3 in pol urah složne pešhoje do vrha Planinskega doma. Prijateljsko vabimo vse na to lepo proslavo. Bomo vam spremljevalci, vodniki, tolmachi. Za priemer, da bo v nedeljo zgodaj jutraj vozil izletniški avtobus iz Maribora do Guštana, bomo še pravočasno objavili. Za prenočišče in prehrano je zadostno preskrbljeno. Na veselo planinsko svidenje!

Tabor na prostem takoj po sv. maši. Popoldne bo ljudska igra »Slovenskega kmeta povest« s petjem in godbo na prostem pri Narodnem domu. Ker je ugodna prilika za prijetno vožnjo in izlet v Slov. gorice, vabimo Mariborčane in okoličane, da se udeležijo slovenjgorskega tabora prihodno nedeljo, dne 3. septembra t. l.

Presenetljiv dogodek za demokratično Francijo - uvedba cenzure

Tam smeš telefonirati in brzojaviti le v francoskem jeziku

Menda res v Evropi ni več dosti držav, za katere bi uvedba časopisne cenzure pomenila presenečenje. Povsod drugod so tega že tako navajeni, da se že nikomur več niti ne zdi čudno, če vidi, kako je časopis pobelil »cenzurni sneg«. Celo še bolj je javnost, ki zasleduje dnevnice dogodke po časopisju, radovedna, kaj je neki napisal ta ali oni časopis, da »ni odgovarjalo resnici«, ali pa je bilo zapisano preveč po pravici. Tako cenzura dostikrat ravno nasprotno dokaže, kakor pa je njen namen. Seveda takšna cenzura, ki dovoljuje v časopisju vsaj manjše bele lise. Bela lisa v časopisju javnost opozarja, da se je spet nekaj takšnega zgodilo, kar bi moralo ostati tajno, če se je že moralo zgoditi. Tedaj začne delovati na vso moč ljudska iznajdljivost, ki na tistem belem odstavku vidi zapisane tudi takšne stvari, na katere pisec zaplenjenega članka sploh ni niti mislil. Vsak raje misli na kaj hujšega, kakor pa je v resnici. In če kdo kljub temu, da je prepovedano razširjati takšne vesti, zanesljivo točno pove, kaj je bilo zapisanega, kjer je zdaj v časopisju bela lisa, mu ponavadi le malokdo verjame. Misli si: ne boš ti mene. Tu je že moralo biti zapisano nekaj hujšega, če ne, gotovo ne bi bilo zaplenjeno. Tako danes ljudje govorijo največ o tistih časopisih, ki so največkrat pobeljeni, češ, ta časopis si upa povedati resnico, če ne, gotovo ne bi imel takšnih težav z državnim pravdnikom itd. itd.

Pri nas in tudi drugod po evropskih državah so se tega časopisnega »snega«, ki pada poleti in pozimi, kakor rečeno, res že kar navadili in smo prepričani, da mora biti tako, ker to zahtevajo višji interesi. Večkrat se zazdi cenzura celo potrebna ustanova, ki pomaga brzdati človeka in krotiti jezik, kadar bi se le ta rad preveč na široko in čisto po mili volji razgibal, ne oziraje se na levo ali na desno.

Casopisi, telefonska, brzojavna in radijska poročila - vse pod cenzuro

Zelo neprijetno presenečenje pa mora biti cenzura tam, kjer jo prej niso nikdar poznali. Lahko si predstavljamo, kako je te dni presenetila na primer Francoze uvedba, s katero so v tej demokratični državi uvedli cenzuro. Predvčerajšnjim je bila ta nova uredba objavljena v francoskem Uradnem listu in je v istem dnevu začela tudi veljati. Njena moč se je pokazala takoj prvi dan. Številni francoski dnevniki so izšli - pobeljeni. Določbe te francoske uredbe pa se ne nanašajo samo na časopise, pač pa tudi na razširjanje nedovoljenih vesti po radiu in po drugih sredstvih, ki služijo v ta namen. Tako je uvedena zelo stroga cenzura nad telefonskimi razgovori in sicer ne samo razgovori z inozemstvom, pač pa tudi med posameznimi kraji v Franciji sami. Tako med drugim določa ta najnovejša uredba, da nihče ne sme v Franciji telefonično govoriti z nikomur v kakšnem drugem jeziku, razen v francoskem. Kam ta določba meri, je seveda v sedanjem času, ko je vohunstvo tako razširjeno, takoj jasno.

Cenzura je uvedena tudi nad brzojavnim prometom. Vse brzojavke, ki prihajajo iz tujine, ali pa so tja namenjene, so podvržene najstrožji cenzuri. Tudi brzojavke morajo biti pisane samo v francoskem jeziku.

Tudi v Franciji praznujejo v vsakem kraju svoje »žegnanje«. Ob takšnih prilikah se drže svojih starih običajev. Na tej sliki vidimo na primer svatbo bretonskih otrok.

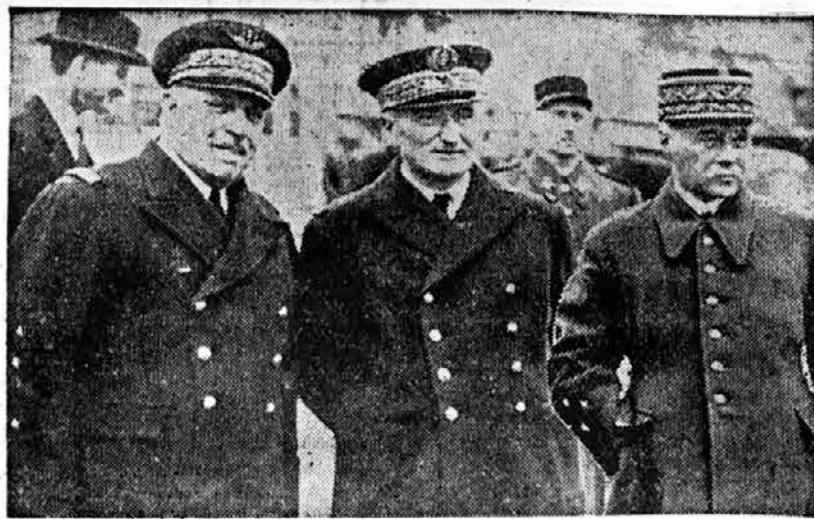
Prvi »pobeljeni« francoski časopisi

V torek zjutraj so se prvič pokazali na ulicah po francoskih mestih cenzurirani časopisi. Pobeljena so bila predvsem poročila, ki govorijo o mednarodnem političnem položaju v Evropi. Deloma je bilo morda res, da se je politični položaj nekoliko pomiril, deloma pa so le časopisi bolj v tem smislu pisali, ker so se bali, da jih zaradi preveč razburljivih vesti ne bodo zaplenili. Zakaj bi vendar pisali tako razburljivo, ko pa še vedno obstoje možnosti, da se vse razprti med posameznimi državami na miren način poravnajo. Če so celo v Berlinu začeli poudarjati, da vrata, ki vodijo k miru, še niso čisto zapahnjena, potem se je vendar še prezgodaj razburjati in misliti na vojno, ki da mora priti, ko vendar nihče noče niti za noht popustiti. Francoski listi so že takoj prvi dan, ko je stopila v veljavo uredba o uvedbi cenzure, po veliki večini objavili le tista poročila, ki so jih dobila od uradnih agencij, torej že cenzurirana. Lastnih pripomb si tem uradnim poročilom niso nič kaj dosti upali pristavljati sprito tako strogih določb zadnje turedbe.

Nekateri listi pa so bili vendar še precej korajžni. Zato pa so tudi izšli v takšni obliki, da so morali že na prvi pogled vzbuditi med bralci in nebralci največjo pozornost. Bili so tako nenavadni in zanimivi, da so se ljudje zanje kar stopili. Uredništva so sicer imela nekoliko sitnosti, ker njihovi časopisi niso mogli iziti tako, kakor so jih uredniki napisali, podjetja pa so imela prej dobiček kot pa škodo. Saj je povsod enako, drugod in pri nas. Ljudje kar nočejo razumeti, da je v tako napetih časih, kakršne danes preživljamo, razburljivo pisanje za javnost prej škodljivo kot pa koristno, posebno še, če se izkaže, da je bilo čisto neutemeljeno. Saj vojna vselej prehitro pride, kadar zares pride.

Nov otok v grških vodah

Z otoka Santorina v grških vodah so te dni sporočili nenavadno novico, ki je vzbudila ne samo mnogo zanimanja, pač pa prav nič manj tudi strahu. Zemeljski ognjenik v zalivu Sv. Jurija je začel zadnje dni spet močno delovati. Posebno močno je bruhal v noči od nedelje na ponedeljek. Pojavilo je se na tem ognjeniškem stožcu, toda še pod morsko gladino, novo žrelo, ki je izbruhalo ogromne množine lave. Grško prosvetno ministrstvo je poslalo na kraj tega razburljivega dogodka atenskega univ. prof. Geagalos kot najboljšega grškega strokovnjaka za takšne stvari, naj podrobno preuči nenaden pojav. Ta grški učenjak je ugotovil, da je sredi ohlajajoča se ognjeniška lava zgradila nov otok. Vzel je nekaj kosov lave s seboj, da jo bo še v svojem laboratoriju na atenski univerzi bolj natančno preiskal. Novemu otoku je dal ime Triton. Profesor Geagalos je ostal v bližini tega novega grškega otoka vso noč in gledal, kako tako rekoč iz samega morja bruhala ognjeniška lava in pepel. Vrh Sv. Jurija je dobil široko poč. Precej je razpokano tudi zidovje cerkve, ki stoji na vrhu tega otoškega hriba, toda zemlja je za zdaj ostala še na svojem mestu in najbrž ne bo zdrčala v morje, češar se tamkajšnji ljudje boje. V bližini leži tudi otočič Thery. Omenjeni strokovnjak je dejal, da za zdaj še ni treba imeti strahu, da bi se ta otočič pogreznil v morje.

Stebri francoske narodne obrambe: vrhovni poveljnik letalstva Vuillemin, šef mornarice Darlan in vrhovni poveljnik suhozemske vojske general Gamelin.

Vsak ne more tako kot vojvoda Norfolk...

Kadar se mudimo na pošti, moramo kar mirno počakati, da pridemo na vrsto in se tudi sicer držati natančno vseh predpisov, ki veljajo na pošti. Če nam pošta uradnica zavrne položnico, češ da je nismo prav izpolnili, nam pač ne preostane nič drugega, kakor da izpopolnimo še ono tako, kakor je prav in kakor zahteva poštna uradnica ali uradnik. Če hočemo poslati brzojavko, a smo spet napisali kaj takšnega, kar uradnici ali uradniku na pošti vzbujajo dvom, moramo tudi to popraviti, če nečemo, da nam pred nosom ne zapre tistega majhnega okence, za katerim je sama stroga uradnost. Proti tem predpisom smo brez moči, tudi če smo prepričani, da se nismo prav nič zmotili pri oddaji položnice, brzojavke ali česa podobnega.

Čisto drugače pa je lahko nastopil vojvoda Norfolk, ko mu je uradnica na pošti zavrnila brzojavko. Bil pa je bil leta 1860 angleški poštni minister. Bil pa je kljub temu zelo skromen mož. Nihče mu ne bi bil prisodil po zunanjem videzu, da zavzema tako visok položaj. Nekoč je odšel na nadzorstveno potovanje po Angliji. Prišel je tako med drugim tudi v neko manjše mestce. Da bi se prepričal, kako uradniki na tamkajšnji pošti opravljajo svoj posel, je napisal brzojavko in jo pomolil uradnici skozi okence. Že prej pa je tudi opazil, da je tista poštna uradnica precej nevljudna z ljudmi. Ko je prebrala Norfolkovo brzojavko, je tudi njega osorno zavrnila, češ, napišite vendar na brzojavko svoje ime. Norfolk vendar ni vaše ime, pač pa ime grofije. Napišite drugo brzojavko! In vojvoda Norfolk je vzel prejšnjo brzojavko ter napisal drugo, ki se je glasila: Poštnemu ravnatelju v Londonu! Uradnica te pošte je zelo predrzna in ekrajno nevljudno postopa z ljudmi. Kaznujte jo disciplinsko, če pa še to ne bo dovolj in se bodo takšni primeri pripetili v bodoče še kdaj, jo odpustite! Poštni minister Norfolk!

Norfolk je spet stopil k okencu in izročil brzojavko s pripombo, da ne stane nič. Ko je uradnica prebrala, je skoraj padla vznak. Začela je seveda takoj jokati in prositi poštnega ministra, naj te brzojavke za božjo voljo nikar ne odpusti. Mož je znal biti tudi velikodušen in odpustljiv ter je listek, na katerega je napisal to nenavadno brzojavko, raztrgal. In to je bolj zalego, kakor pa, če bi bila tisto pošto uradnico res doletela disciplinska kazen, saj se kazen hitro prestane in pozablja, velikodušno odpustanje pa ostane vsaj nekaj dlje v spominu.

Šahovska olimpiada v Buenos Airesu

Pred kratkim se je v argentinski prestolnici v Buenos Airesu začela šahovska olimpiada, katere so se nameravali prvotno udeležiti tudi jugoslovanski šahisti, a so pozneje to svojo namero opustili, ker je za takšne stvari le treba imeti malo več denarja na razpolago. Kljub temu pa naše igralce vseeno zanima potek te olimpijade, katere se udeležujejo šahisti vsega sveta. Prijavilo se jih je mnogo in so se morali razdeliti na štiri skupine, v katerih nastopajo igralci ane države proti igralcem druge, dokler se te skupine ne bodo med seboj do konca izmenjale. V prvem kolu so bili doseženi tile rezultati: Skupina A: Anglija-Kanada 2,5:1,5, Poljska-Brazilijska 3,5:0,5, Češka-Paraguay 2,5:0,5, Skupina B: Belgija-Francija 2,5:1,5, Nemčija-Bolivija 3,5:1,5, Urugvaj-Letonska 2,5:1,5, Skupina C: Danska-Irska 4:0, Holandija-Islandija 2,5:1,5, Litva-Ecuador 4:0. Skupina D: Estonska-Svedska 3:1, Norveška-Gua-

V Ameriki imajo čudne navade. Če se jim zazdi, da ima kakšna stvar preveliko ceno, ker je je v prevelikem izobilju, jo začno metati v morje ali drugde uničevati. Tako vidimo na tej sliki, kako zlivajo na neki farmi mleko iz kangelj po tleh, ker ga imajo preveč in zato nimajo visoke cene. Če ga bo manj, si mislijo, bo že več povpraševanje po njem.

Zahtevajte povsod naš list!

Radio

Četrtek, 31. avgusta: 12 Poslušajmo citraše (plošče) - 12.45 Poročila - 13 Napovedi - 13.20 Koncert slovenske glasbe (Radijski orkester) - 14 Napovedi - 15 Napovedi, poročila - 15.30 Deset minut zabave - 15.40 Nac. ura: Spomini Save Telekije (Veljko Petrovič) - 20 Po domače (plošče) - 20.10 Slovensčina za Slovence (g. dr. Rudolf Kolarič) - 20.30 Dvospet: g. Pina Kobau (sopran), g. Marija Tutta (alt) - 21.15 Reproduciran sinfonični koncert: Brahms: IV. sinfonija v e-molu - 22 Napovedi, poročila - 22.15 Veseli zvoki (Radijski orkester).

Petek, 1. septembra: 12 Po naših krajih in gajih (plošče) - 12.45 Poročila - 13 Napovedi - 13.20 Slovenska glasba (Radijski orkester) - 14 Napovedi - 15 Napovedi, poročila - 15.30 Kotiček SPD (dr. Svetozar Lesič) - 19.40 Nac. ura - 20 Pucni: Dva speva iz op. Madame Butterfly (Zlata Gjurgjenac) - 20.10 Zenska ura: Zena v službi državne obrambe (g. Pavla Hotovar) - 20.30 Kvartet mandolin - 21.15 Koncert Radijskega orkestra - 22 Napovedi, poročila - 22.30 Angleške plošče.

Sobota, 2. septembra: 10 Prenos otvoritve ljubljanskega velešaleja, nato koncert vojaške godbe - 12 Plošče - 12.45 Poročila - 13 Napovedi - 13.20 Opoldanski koncert Radijskega orkestra - 14 Napovedi - 15 Napovedi, poročila - 15.30 Zanimivosti - 19.40 Nac. ura: Veliki Smaren v narodni veri (Jelica Velovc, knjiž.) - 20 Kalman: Ciganški primas, operetni venček (plošče) - 20.10 Zaključna beseda o nervoznosti in nevrasteniji (g. dr. Ivan Kanoni) - 20.30 Schubertove pesmi poje gđ. Vanda Zihler, pri klavirju g. prof. M. Lipovšek - 21.15 Godalni trio (gđ. Francka Ornik, g. Miran Viber in Cenda Sedlbauer) Boccherini, op. 9: Trio - 22 Napovedi, poročila - 22.15 Koncert češke glasbe (Radijski orkester).

temala 2,5:1,5, Palestina s Kubo še ni odigrala vseh partij. V prvem kolu so bile proste Peru, Chile in Argentina.

Lojze Pajtlar:

BEG IZ TUJSKE LEGIJE

Od tu naprej so nam pustili tudi dolge laze. Tudi to je bil svojevrsten mejnik v tem življenju.

Sprito vsega tega je bilo bivanje tu kaj kratko, kar je nadvse razumljivo.

Drugo jutro nas je na postajo spremljala godba, štela je šestdeset mož, ki so muzicirali sijajno ko angelci, da sam nisem vedel, kdaj smo prispeli na postajo. Videl sem, da godba legije ne stoji zastoj po vsej Franciji.

Od tega slovesa mi ni ostalo dosti v spominu - kako tudi... Vem samo, da je bil na postaji neki polkovnik z vsemi častniki. Oni in polkovnik so stali na peronu v strogem pozoru, dokler ni naš vlak izginil s postaje.

Bilo je slovesno, kakor da odhajamo v kdove kakšne nevarnosti in boje.

V nasprotju z dozdanimi prevlačenji po afriških železnicah je bila vožnja topot prav zanimiva. Lahko rečem celo, da je bila zelo zanimiva, nič podobna navadnemu soldaškemu romanju v razbeljenih živalskih vagonih.

Ni čuda, da smo bili vsi dobre volje in veseli, kakor malokdaj.

Vozil smo se med polji, potem po pustinji, porasli s travo. Tod so se vi-

deli tu pa tam arabski šotori. Življenje pod njimi je najbrž zanimivo, a gotovo nič udobno: visoki so komaj poldrug meter, da se morajo Arabci plaziti v šotor po vseh štirih. Zatem nas je vlak privlekel v gorato pokrajino, poraslo z gozdovi.

Drevje v njih je bilo povečini iglasto: bori, cedre, tamariske. Toda videti je bilo kar domače, prijazno kakor kje pri nas na Krasu. Človek je nehotel iskati, kje bo v kaki soteski zagledal nagel, preskakajoč poteček in zaslišal zvonec oddaljene črede.

O domovina, v koliko tujih podobah si me kar naprej spominjala, da sem ti ušel!

Po nedostopnih vrhah in strminah ob soteskah in prelazih smo srečavali napol porušene arabske trdnjave. Vsaka izmed njih je bila tako ali tako zvezana z zgodovino Legije. Ob njihovem vznožju so za veličino in bogastvo Francije umirali tisoči in tisoči neznanih legionarjev v neskončnih osveljavnih bojih, s katerimi je Francija počasi a vztrajno silila na žareči afriški jug...

Po teh trdnjavah so se še v zadnjih bojih med kabili in Francozi skrivali

arabski strelci in se branili za žive in mrtve. Nihče jim ni mogel do živga: ne modernoto ptištvo, ne letala, samo Legija...

Starejši legionarji so ob pogledu na razvaline obmolknili, kakor da so jih prevzeli daljni spomini. Mi mlajši smo v začetku razgrajali kakor ponavadi, potem smo se tudi mi nalezili slovesnega molka.

Sedel sem in gledal skozi okno na pokrajino, ki je sanjavo bežala mimo nas.

Nenadno me je nekaj vrglo pokoncu. Zazdelo se mi je, da sem zaslišal jok. Jok je bil navzlic molku in spominom tu nekaj neverjetnega. Mislim, da sem se zmotil, pa kmalu sem videl, da res nekdo med legionarji joka...

Ta nekdo je bil starejši tovariš. Poljak, ki je sedel blizu mene. Vsi smo ga začudeno gledali, on pa se ni menil za nas, marveč je z žalostnim očesom spremljal kup belih razvalin na strmih vrhu, okoli katerega smo ravno zavijali. V brado, ki je ponekod že sivela, so se mu cedile redke, a vroče solze. Zdal pa zdaj ga je streslo ihtenje.

Spogledovali smo se, toda ko smo videli, da se od starejših nihče ne obregne vanj s urovo žalo, kakor je to bilo v navadi, smo molčali tudi mi zelenci.

Nazadnje sem ga vprašal jaz:

»Kaj ti je?«

Otr si je z rokavom oči in zamahnil z roko:

»Nič...«

Bilo mi je premalo pojasnila, zato sem pripomnil:

»Za nič v Legiji ponavadi ne jokajo.« Bal sem se, da bo ob teh besedah planil pokoncu, pa ni. Samo pogledal me je in dejal:

»Nič ni. Samo spomin. A tudi ta je že mimo.«

Strmine ni bilo več videti in razvalin tudi ne...

Poljak se je spet obrnil k meni, ki nisem razumel ničesar, in je začel:

»Vidiš, tamle gori je bilo. Pred štirinajstimi leti... Tam mi je padel edini prijatelj, ki sem ga imel v Legiji in na svetu. Torej imam pravico, da me na redke faze, kadar se vlečemo tod mimo, premaga spomin.«

Nihče ni dejal besedice. Na trdih, brezbrzičnih obrazih starih legionarjev se je kazalo nekaj, kar je bilo podobno sočutju. Vse je bilo tiho, samo utripajoče ropotanje vlaka sem slišal.

Poljak ni več črnil ne take ne take, kako in kaj je bilo pred štirinajstimi leti in kdo je bil prijatelj, katerega je izgubil. Tudi ga ni nihče vprašal. Vse nas je te trenutke prevzela - vede ali ne - edina sveta skrivnost, ki jo Legija pozna: skrivnost tovarštva, močnejša od življenja, krvi in močnejša od smrti...

Vožnja je potekala naglo.

Ob progi so nas zdaj pa zdaj pozdravila arabska mesta, ki so čepela na pobožjih spokoju, vsa bela, kakor čisti, siti golobje.

Mesta, divjina, gozdi, vrhovi, puštinja - pa spet od začetka, tako je šlo ves ta dan do večera, ko smo dospeli v Oujdo.

V Oujdi smo menili, da bomo deležni kakega presenečenja.

Tu je meja med francosko Alžirijo in med ravnatoko francoskim, a navidez samostojnim Marokom. Kakor ušvim civilistom so tudi nam pregledali kovčke. Pregled je bil k sreči zelo površen, tako da je bil strah nepotreben. Marsikateri legionar se je namreč bal, kaj bo zaradi tobaka, ki si ga je nakupil v Alžiriji. V Maroku so cigarete še enkrat tako drage in zaradi tega carina stroga. Bali so se, da bodo obeni. Po pregledu so nas odvedli v pol ure oddaljeno vojašnico. To niti ni bila prava vojašnica, marveč naselje majhnih stavb, v katerih je bilo v vsaki prostora za kakih trideset ljudi. Kolikor sem opazil, so bile skoro vse prazne. Mogoče so bili maroški vojaki ravno takrat na dopustu. Kdo ve. Ni me dosti zanimalo.

Mislil sem, da nas bodo nastanili v teh stavbah. Toda peljali so nas čisto na konec vojašnice, kjer je bilo nekaj lesenih barak. Postelje so bile že nameščene, a posteljina je bila vsa prašna. Vsakdo si je sam moral preje vse izprašiti, če je hotel zaspiti.

Že ko smo se bližali Oujdi, se je dvigal hud pešen veter, kar smo močno čutili, ko smo koračili s postaje proti vojašnici.